



PIRLS 2021 – PISA 2022

# DANSKE ELEVERS LÆSEKOMPETENCE

MANDAG D. 22. JANUAR 2024

**Slides:**  
[kortlink.dk/mrsh](https://kortlink.dk/mrsh)



DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

HØRSHOLM  
MANDAG D. 22. JANUAR 2024

SIMON SKOV FOUGT  
LEKTOR



# HVEM ER JEG?

---

- Lektor i literacy reserach på DPU
  - National forskningsleder på PIRLS
  - Lærerkompetenceudvikling
  - Scenariedidaktik
  - It- og teknologiforståelse
  - Læsning
  - Læremidler
  
- Læremiddelsforfatter og -konsulent – 25 år
- Lærer – 12 år
- Seminarieadjunkt/lektor – 5 år
- Forlagsredaktør – 1 år



# DAGSORDEN

---

- Læsning ud fra PIRLS (4. kl.) og PISA (15 år)
  - Teknisk baggrund: Hvordan undersøger PIRLS og PISA læsning?
  - Resultater
- Læsning og skrivning (literacy)
  - Læremidler
- Multimodal læsning og skrivning (multiliteracies)
  - På papir eller på skærm?





# LÆSNING , PIRLS OG PISA

# TEKNISK BAGGRUND



DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

HØRSHOLM  
MANDAG D. 22. JANUAR 2024

SIMON SKOV FOUGT  
LEKTOR



PIRLS 2021	PISA 2022
4. klasse	15-årige
Umiddelbart efter indskoling	Slutningen af skoleforløbet
IEA	OECD
Skoler → Klasser	Skoler → Elever
Skoletype og Skolestørrelse	Skolestørrelse, etnicitet
197 skoler	327 skoler
4.816 elever	6.200 elever
Samlet eksklusion: 9% (10% i 2016)	Samlet eksklusion: 11,5% (5,7 i 2018)
Af dem 6% "alvorlige læse- og skrivevanskeligheder"	Af dem 4% "dyslektikere"
Hjælpemidler ikke tilladt	Hjælpemidler ikke tilladt
Skønlitterære og informative tekster, inkl. e-PIRLS-tekster	Fagtekster, online artikler og sociale medier, skønlitterære tekster
2006, 2011, 2016, 2021	2000, 2003, 2006, 2009, 2012, 2015, 2018, 2022
Fokus kun på læsning	Naturfag, matematik og læsning
Elev, forældre, dansklærere, skoleleder	Elev (dansklærer, skoleleder)
Statisk: Tre sværhedsgrader af tekster	Adaptiv
500-points skala (første PIRLS-undersøgelse 2001)	500-points skala (første PISA-undersøgelse 2000)
Spredning på 100 (standardafvigelse)	Spredning på 100 (standardafvigelse)

**500 i PISA ≠ 500 i PIRLS**

## PIRLS 2021

## PISA 2022

### Fire læseforståelsesprocesser

- Finde og uddrage informationer udtrykt direkte i teksten
- Drage direkte følgeslutninger
- Fortolke og samordne centrale ideer og informationer
- Vurdere og tage kritisk stilling til indhold og tekstuelle elementer

### Tre læseforståelsesprocesser

- Finde information
- Forstå
- Evaluere og reflektere

### Fire kompetenceniveauer

- Meget højt niveau (615 point): Avanceret læsning
- Højt niveau (550 point): Billedsprog/Kildekritik
- Middel niveau (475 point): Fortolke og samordne

### Otte kompetenceniveauer

- 6: (698 point)
- 5: (626 point)
- 4: (553 point)
- 3: (480 point)
- 2: (407 point)

- Lavt niveau (400 point): Drage enkelte følgeslutninger
- Under lavt niveau (> 400 point): Ankende enkelte ord og sætningsdele

- 1a: (385 point)
- 1b: (282 point)
- 1c: (189 point)

**FUNKTIONELLE LÆSERE**

**FUNKTIONELLE ANALFABETER**





# RESULTATER



DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

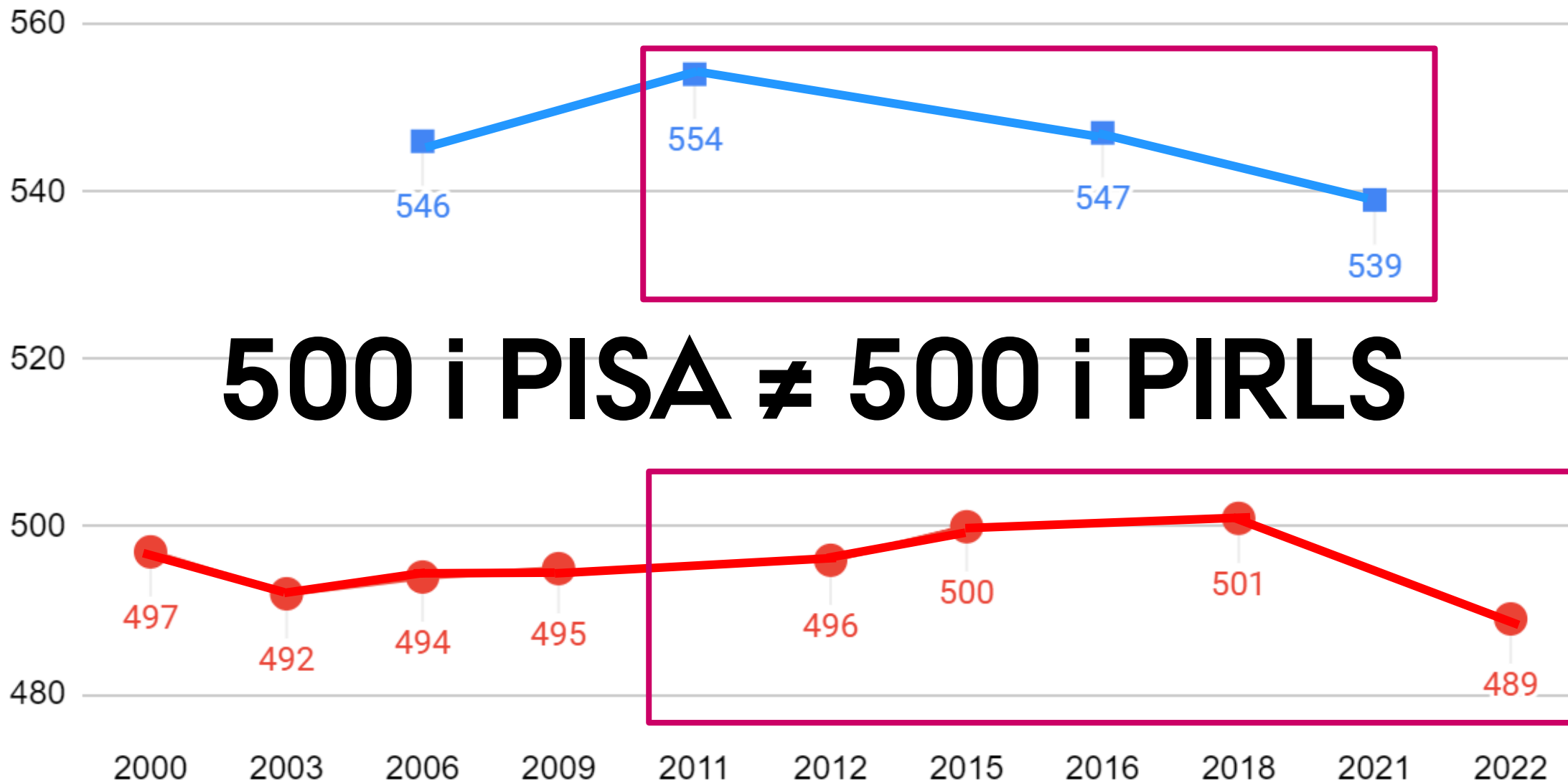
AARHUS UNIVERSITET

HØRSHOLM  
MANDAG D. 22. JANUAR 2024

SIMON SKOV FOUGT  
LEKTOR



RI



**500 i PISA ≠ 500 i PIRLS**

År

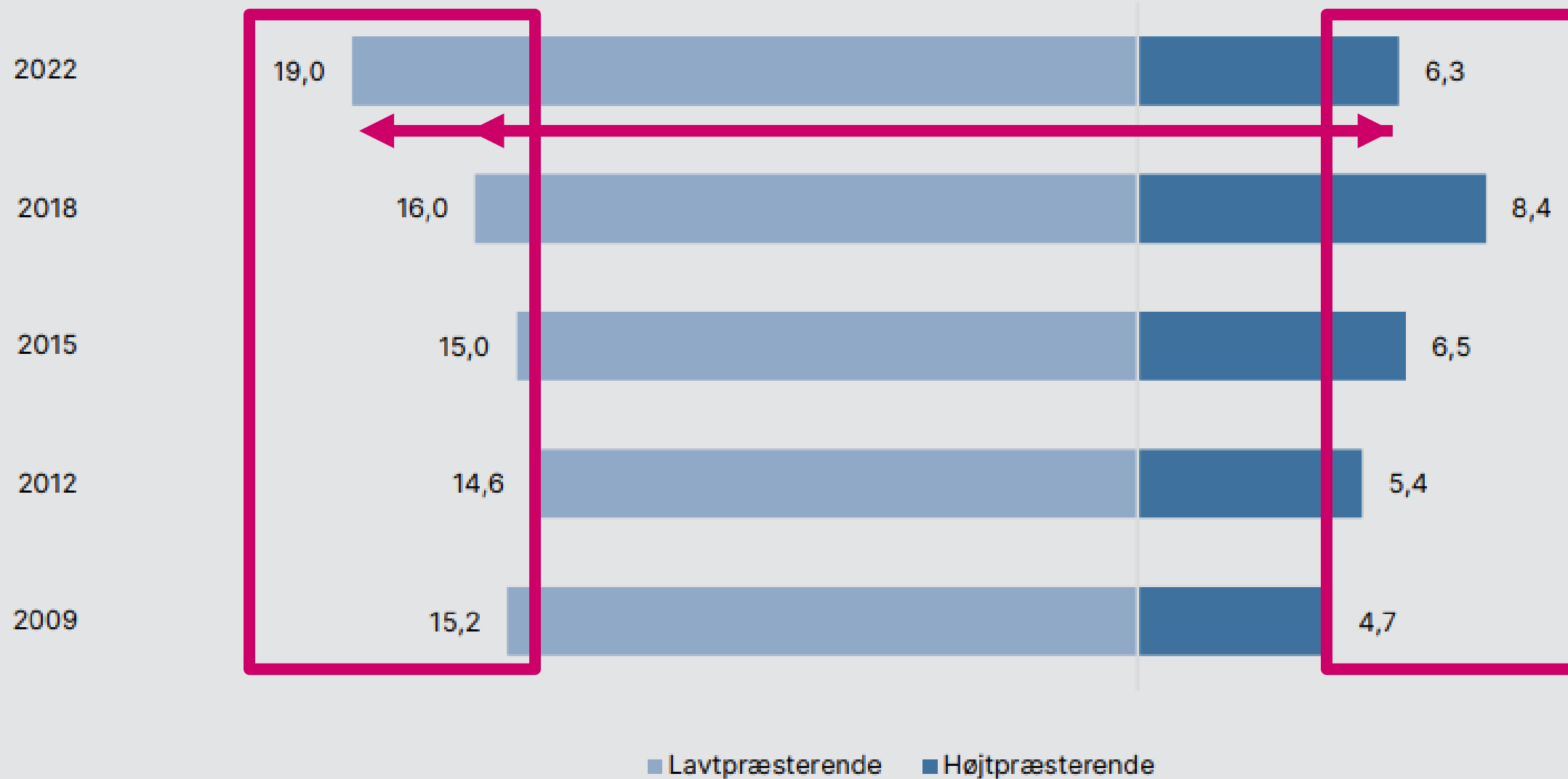
■ PIRLS ● PISA







Figur 3.6 Udvikling i andelen af lavt og højt præsterende læsere for Danmark



# FUNKTIONELLE

PILES 2021

ISA 2012

Fire læseforståelseprocesser

Tre læseforståelseprocesser

- Finde og udvalgte informationer udtrykt direkte i teksten
- Drage direkte følgeslutninger
- Fortolke og samordne centrale ideer og informationer
- Vurdere og tage kritisk stilling til indhold og tekstuelle elementer

- Forstå
- Evaluere og reflektere

Fire kompetence niveauer

Et kompetence niveau

- Meget højt niveau (625 point): Avanceret læsning
- Højt niveau (550 point): Billedsprog/Kildekritik
- Middel niveau (475 point): Fortolke og samordne

- 6: (698 point)
- 5: (626 point)
- 4: (553 point)
- 3: (480 point)
- 2: (407 point)

- Lavt niveau (400 point): Drage enkle følgeslutninger
- Under lavt niveau (> 400 point): Afkode enkelte ord og sætningsdele

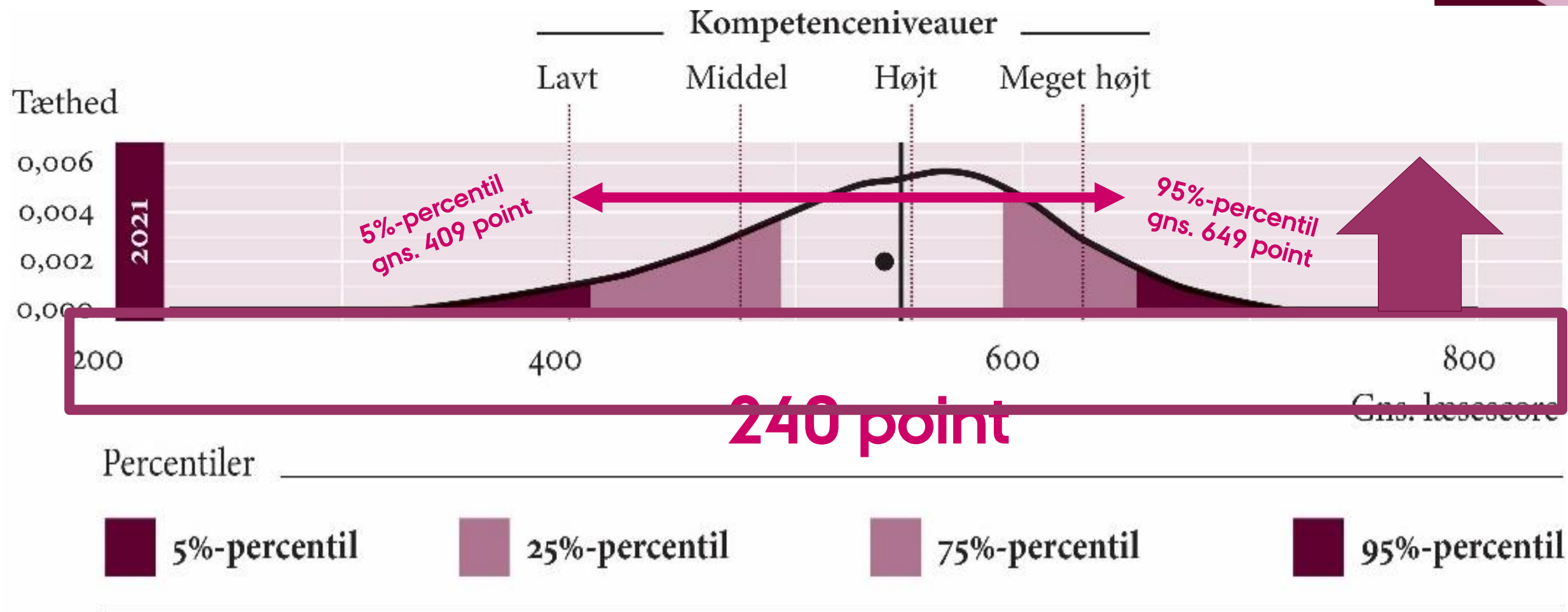
- 1: (335 point)
- b: (267 point)
- 1c: (179 point)

4. kl.

25 %

15-årige

# SPREDNING – PIRLS 2021



Gennemsnitlig læsescore er angivet med en prik.

Medianen er angivet med en lodret streg.

# SPREDNING – PIRLS 2021

Den danske spredning i læsning, 2006-2021.

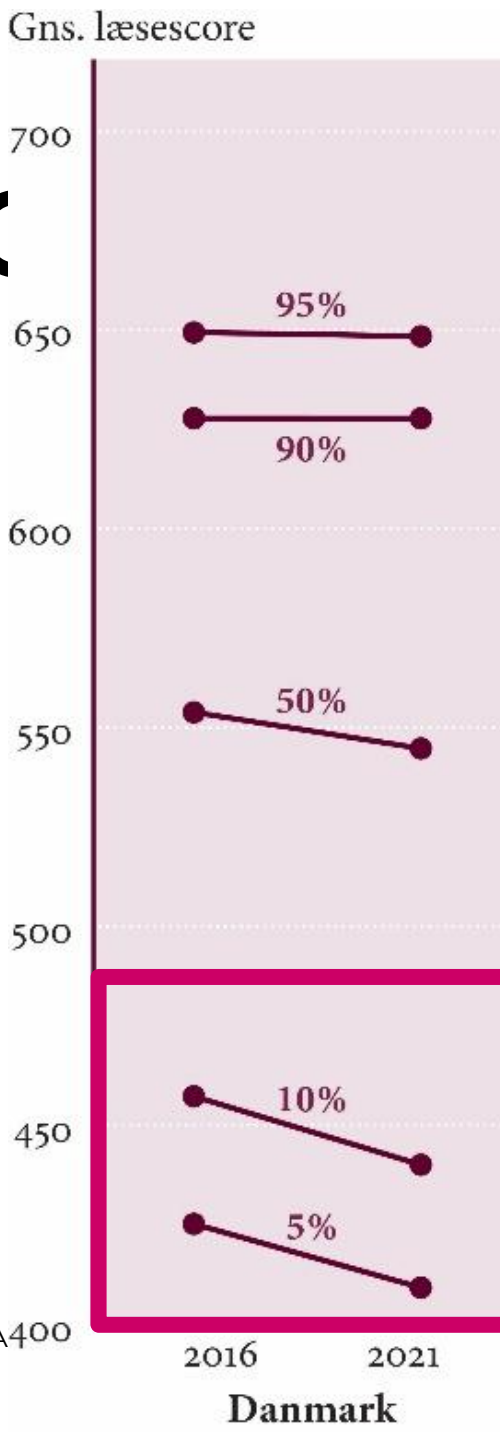
Undersøgelse	Spredning	Diff. til 2021	P-værdi for diff.
2021	73 (1,8)		
2016	68 (1,9)	5 (2,6)	0,046 * ↑
2011	64 (1,3)	9 (2,2)	0,000 *** ↑
2006	70 (1,6)	3 (2,4)	0,162

*Note:* Kolonnen "Diff. til 2021" henviser til spredningen i 2021 og dens relation til spredningen i de forskellige undersøgelsesrunder.

Standardfejl angivet i parentes.

° p < 0,1; \* p < 0,05; \*\* p < 0,01; \*\*\* p < 0,001

# SPREDNING



## Udvikling i læsning af forskellige teksttyper, Danmark, 2006-2021.

Undersøgelse	Gennemsnitlig score	Difference til tidl. runder	Cohen's <i>d</i>	<i>P</i> -værdi på differencen
<b>Skønlitterære tekster</b>				
2021	546 (2,6)			
2016	551 (2,2)	-6 (3,4)	-0,08	0,090 .
2011	555 (1,8)	-10 (3,1)	-0,14	0,003 ** ↓
2006	549 (2,5)	-4 (3,6)	-0,05	0,300
<b>Informerende tekster</b>				
2021	536 (2,1)			
2016	543 (2,5)	-7 (3,3)	-0,10	0,032 * ↓
2011	553 (1,9)	-17 (2,8)	-0,25	<,001 *** ↓
2006	543 (2,6)	-7 (3,3)	-0,09	0,047 * ↓

*Note:* Kolonnen "Difference til tidl. runder" henviser til den gennemsnitlige læsescore for hhv. skønlitterære tekster og informerende tekster og dens relation til gennemsnitsscoren for de respektive teksttyper i tidligere undersøgelsesrunder.

Standardfejl angivet i parentes.

?  $p < 0,1$ ; \*  $p < 0,05$ ; \*\*  $p < 0,01$ ; \*\*\*  $p < 0,001$

Tabel 3.3 Hvor ofte gør du disse ting uden for skolen? Jeg læser for sjov. Elevspørgeskema, 2016-2021, andele og elevscore.

# LÆSN

Det er læsning af skønlitterære tekster i fritiden, der hænger sammen med elevernes læsekompetence

	Hver dag eller næsten hver dag	1-2 gange om ugen	1-2 gange om måneden	Ikke
Andele	21 (1,0)	39 (1,2)	26 (0,8)	15 (0,6)
Elevscore	529 (3,6)	551 (2,4)	561 (3,0)	547 (4,4)

Note: Standardfejl angivet i parentes.



# PIGER OG DRENGE

12 point vs. 240 point

Kønsmæssige forskelle i læsekompetence



Regressionanalyse.

År i forhold til 2021	P-værdi for kønsmæssig diff.
2021	0,852
2016	0,906
2011	0,786

Note: Standardfejl angivet i parentes.

° p < 0,1; \* p < 0,05; \*\* p < 0,01; \*\*\* p < 0,001

# RESSOURCER I HJEMMET

- 54% høj
- 41% middel
- 5% lav
  
- Ressourcer i hjemmet
- ALTAFGØRENDE

## Antal bøger i hjemmet:

- 1) 0-10
- 2) 11-25
- 3) 26-100
- 4) 101-200
- 5) Flere end 200

## Antal børnebøger i hjemmet:

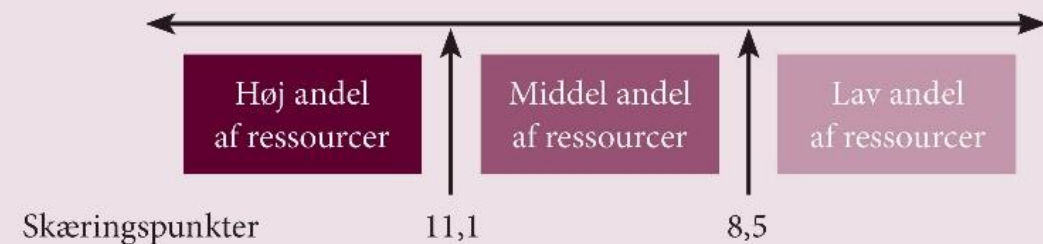
- 1) 0-10
- 2) 11-25
- 3) 26-50
- 4) 51-100
- 5) Flere end 100

## Højeste gennemførte uddannelse for mindst én forælder/omsorgsperson:

- 1) Uafsluttet grundskole
- 2) Folkeskolens afgangsprøve
- 3) Ungdomsuddannelse
- 4) Kort eller mellemlang videregående uddannelse
- 5) Lang videregående uddannelse eller ph.d.

## Højeste beskæftigelse for mindst én forælder/omsorgsperson:

- 1) Har aldrig haft lønnet arbejde, andet eller faglært arbejde
- 2) Kontor-, salgs- og servicesektor
- 3) Ejer af mindre virksomhed
- 4) Ledelse på øverste plan og færdigheder på højeste niveau eller færdigheder på mellemniveau



# RESSOURCER I HJEMMET

- 54% høj
- 41% middel
- 5% lav

- Ressourcer i hjemmet
- **ALTAFGØRENDE**

## Antal bøger i hjemmet:

- 1) 0-10
- 2) 11-25
- 3) 26-100
- 4) 101-200
- 5) Flere end 200

## Antal børnebøger i hjemmet:

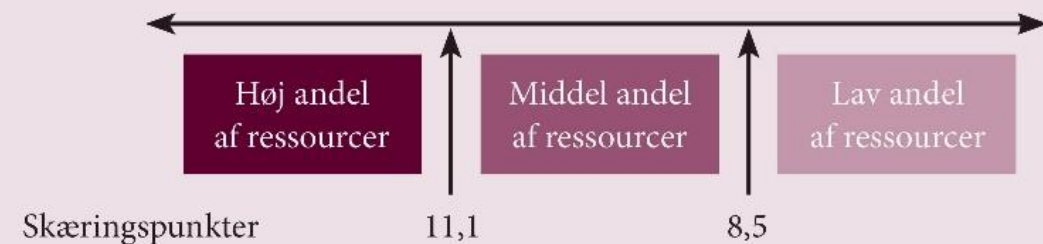
- 1) 0-10
- 2) 11-25
- 3) 26-50
- 4) 51-100
- 5) Flere end 100

## Højeste gennemførte uddannelse for mindst én forælder/omsorgsperson:

- 1) Uafsluttet grundskole
- 2) Folkeskolens afgangsprøve
- 3) Ungdomsuddannelse
- 4) Kort eller mellemlang videregående uddannelse
- 5) Lang videregående uddannelse eller ph.d.

## Højeste beskæftigelse for mindst én forælder/omsorgsperson:

- 1) Har aldrig haft lønnet arbejde, andet eller faglært arbejde
- 2) Kontor-, salgs- og servicesektor
- 3) Ejer af mindre virksomhed
- 4) Ledelse på øverste plan og færdigheder på højeste niveau eller færdigheder på mellemniveau



# RESSOURCER I HJEMMET

- 54% høj
- 46% middel/lav

- Ressourcer i hjemmet
- **ALTAFGØRENDE**

## Antal bøger i hjemmet:

- 1) 0-10
- 2) 11-25
- 3) 26-100
- 4) 101-200
- 5) Flere end 200

## Antal børnebøger i hjemmet:

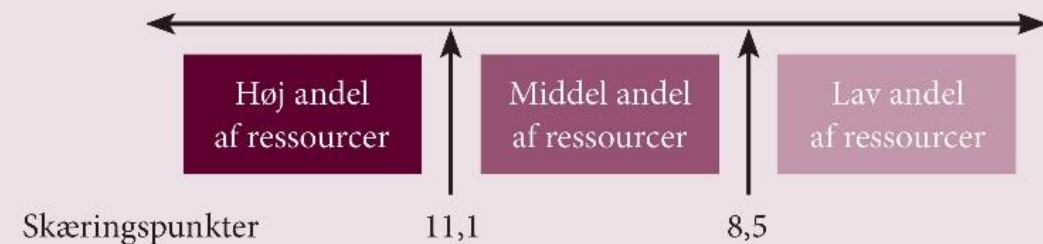
- 1) 0-10
- 2) 11-25
- 3) 26-50
- 4) 51-100
- 5) Flere end 100

## Højeste gennemførte uddannelse for mindst én forælder/omsorgsperson:

- 1) Uafsluttet grundskole
- 2) Folkeskolens afgangsprøve
- 3) Ungdomsuddannelse
- 4) Kort eller mellemlang videregående uddannelse
- 5) Lang videregående uddannelse eller ph.d.

## Højeste beskæftigelse for mindst én forælder/omsorgsperson:

- 1) Har aldrig haft lønnet arbejde, andet eller faglært arbejde
- 2) Kontor-, salgs- og servicesektor
- 3) Ejer af mindre virksomhed
- 4) Ledelse på øverste plan og færdigheder på højeste niveau eller færdigheder på mellemniveau



# RESS

Tabel 3.12 I en typisk uge, hvor meget tid bruger du normalt selv derhjemme på at læse?  
Spørgeskema til hjemmet, 2016-2021, andele og elevscore opgjort efter ressourcer i hjemmet.

	Mindre end en time om ugen	1 til 5 timer om ugen	6 til 10 timer om ugen	Mere end 10 timer om ugen
<b>Alle elever 2021</b>				
Andel	6 (0,4)	41 (0,8)	28 (0,8)	24 (0,8)
Score	509 (6,2)	531 (2,9)	549 (2,9)	556 (3,1)
<b>Alle elever 2016</b>				
Andel	7 (0,5)	45 (0,9)	30 (0,8)	18 (0,8)
Score	535 (5,0)	545 (2,8)	556 (2,9)	557 (4,1)
<b>Andele efter ressourcer i hjemmet 2021</b>				
Høj	3 (0,4)	30 (1,0)	34 (1,2)	33 (1,2)
Middel	11 (0,9)	53 (1,2)	22 (1,1)	14 (0,8)
<b>Elevscore efter ressourcer i hjemmet 2021</b>				
Høj	548 (11,9)	558 (3,6)	561 (3,4)	569 (3,0)
Middel	496 (6,3)	513 (3,4)	527 (4,1)	520 (6,2)

Note: Standardfejl angivet i parentes.

Øverste del er baseret på elever, der både har gennemført læseundersøgelsen, og som har svaret på elevspørgeskemaet. Den nederste del er baseret på elever, der også har gyldige besvarelser fra spørgeskemaet til hjemmet. Skalaen for ressourcer i hjemmet er blevet ændret fra 2016 til 2021, hvorfor vi kun inddrager opgørelsen for ressourcer i hjemmet for PIRLS 2021.

Tabel 3.13 Hvor ofte læser du for din egen fornøjelses skyld, når du er hjemme? Spørgeskemaet til hjemmet, 2021, andele og elevscore opgjort efter ressourcer i hjemmet.

	Hver dag eller næsten hver dag	1-2 gange om ugen	1-2 gange om måneden	Aldrig eller næsten aldrig
<b>Alle elever</b>				
Andel	44 (1,0)	29 (0,8)	15 (0,6)	12 (0,6)
Score	550 (2,6)	540 (3,0)	527 (3,9)	526 (4,1)
<b>Andele efter ressourcer i hjemmet</b>				
Høj	53 (1,5)	29 (1,0)	12 (0,8)	6 (0,7)
Middel	34 (1,1)	29 (1,1)	18 (1,0)	19 (1,0)
<b>Elevscore efter ressourcer i hjemmet</b>				
Høj	565 (2,8)	563 (3,9)	550 (5,0)	555 (6,0)
Middel	521 (4,0)	513 (4,4)	511 (5,1)	514 (4,9)

Note: Standardfejl angivet i parentes.

Øverste del er baseret på elever, der både har gennemført læseundersøgelsen, og som har svaret på spørgeskemaet. Den nederste del er baseret på elever, der også har gyldige besvarelser fra spørgeskemaet til hjemmet.

Tabel 3.14 Forældrenes læseglæde. Skala baseret på spørgeskema til hjemmet, 2021, andele og elevscore opgjort efter ressourcer i hjemmet.

	Synes godt om	Synes om	Synes ikke om
<b>Alle elever 2021</b>			
Andele	39 (1,0)	42 (0,9)	19 (0,7)
Elevscore	557 (2,6)	539 (2,6)	514 (3,4)
<b>Alle elever 2016</b>			
Andele	44 (1,1)	38 (1,0)	17 (0,7)
Elevscore	564 (2,3)	542 (2,7)	530 (3,6)
<b>Andele efter ressourcer i hjemmet</b>			
Høj	53 (1,3)	38 (1,1)	9 (0,8)
Middel	22 (1,1)	47 (1,4)	31 (1,2)
<b>Elevscore efter ressourcer i hjemmet</b>			
Høj	567 (2,7)	560 (3,1)	543 (6,2)
Middel	526 (5,2)	519 (3,4)	504 (3,9)

*Note:* Standardfejl angivet i parentes.

Øverste del er baseret på elever, der både har gennemført læseundersøgelsen, og som har svaret på elevspørgeskemaet. Den nederste del er baseret på elever, der også har gyldige besvarelser fra spørgeskemaet til hjemmet.

Tabel 3.15 Skriftsprogstimulerende aktiviteter inden 1. klasse. Skala baseret på spørgeskema til hjemmet, 2021, andele og elevscore opgjort efter ressourcer i hjemmet.

	Ofte	Nogle gange	Aldrig eller næsten aldrig
<b>Alle elever, 2021</b>			
Andele	41 (0,9)	58 (0,9)	1 (0,2)
Elevscore	551 (2,6)	534 (2,5)	502 (9,7)
<b>Alle elever, 2016</b>			
Andele	36 (1,0)	63 (1,0)	1 (0,2)
Elevscore	564 (2,8)	542 (2,3)	522 (9,1)
<b>Andele efter ressourcer i hjemmet</b>			
Høj	48 (1,2)	51 (1,2)	1 (0,2)
Middel	32 (1,2)	67 (1,2)	2 (0,3)
<b>Elevscore efter ressourcer i hjemmet</b>			
Høj	568 (3,1)	557 (3,0)	535 (28,5)
Middel	521 (3,9)	514 (3,0)	486 (13,5)

Note: Standardfejl angivet i parentes.

Øverste del er baseret på elever, der både har gennemført læseundersøgelsen, og som har svaret på elevspørgeskemaet. Den nederste del er baseret på elever, der også har gyldige besvarelser fra spørgeskemaet til hjemmet.



Tabel 3.16 Skriftsproglige færdigheder inden 1. klasse. Skala baseret på spørgeskemaet til hjemmet, 2016-2021, andele og elevscore opgjort efter ressourcer i hjemmet.

	Meget godt	Rimeligt godt	Ikke godt
<b>Alle elever, 2021</b>			
Andele	28 (0,8)	41 (0,8)	31 (0,8)
Elevscore	572 (2,9)	541 (2,6)	514 (2,9)
<b>Alle elever, 2016</b>			
Andele	27 (0,9)	42 (1,1)	31 (1,1)
Elevscore	579 (3,1)	550 (2,6)	524 (3,0)
<b>Andele efter ressourcer i hjemmet</b>			
Høj	32 (1,2)	40 (1,1)	28 (0,8)
Middel	23 (1,0)	43 (1,2)	34 (1,4)
<b>Elevscore efter ressourcer i hjemmet</b>			
Høj	585 (3,0)	561 (3,1)	539 (3,8)
Middel	549 (4,5)	519 (3,1)	491 (3,6)

*Note:* Standardfejl angivet i parentes.

Øverste del er baseret på elever, der både har gennemført læseundersøgelsen, og som har svaret på elevspørgeskemaet. Den nederste del er baseret på elever, der også har gyldige besvarelser fra spørgeskemaet til hjemmet.

Tabel 3.22 Forældrenes oplevelse af deres barns skole. Skala baseret på spørgeskema til hjemmet, 2021, andele og elevscore opgjort efter ressourcer i hjemmet.

	Meget tilfreds	Nogenlunde tilfreds	Ikke tilfreds
<b>Alle elever</b>			
Andele	55 (1,2)	35 (1,0)	10 (0,7)
Elevscore	543 (2,7)	541 (2,9)	530 (4,4)
<b>Andele efter ressourcer i hjemmet</b>			
Høj	55 (1,6)	35 (1,4)	10 (0,8)
Middel	56 (1,5)	34 (1,3)	10 (0,9)
<b>Elevscore efter ressourcer i hjemmet</b>			
Høj	566 (3,2)	561 (3,2)	548 (5,5)
Middel	516 (3,0)	516 (4,2)	509 (5,9)

*Note:* Standardfejl angivet i parentes.

Øverste del er baseret på elever, der både har gennemført læseundersøgelsen, og som har svaret på elevspørgeskemaet. Den nederste del er baseret på elever, der også har gyldige besvarelser fra spørgeskemaet til hjemmet.

# RESSOURCER I HJEMMET

Tabel 3.27 Hvor ofte taler dit barn dansk derhjemme? Spørgeskema til hjemmet, 2021, andele og elevscore opgjort efter ressourcer i hjemmet.

	Altid eller næsten altid	Nogle gange eller aldrig
<b>Andele efter ressourcer i hjemmet</b>		
Høj	98 (0,3)	2 (0,3)
Middel	96 (0,5)	4 (0,5)
<b>Elevscore efter ressourcer i hjemmet</b>		
Høj	562 (2,4)	569 (13,3)
Middel	517 (2,6)	491 (9,5)

Note: Standardfejl angivet i parentes.

# HØRSHOLM

---

- Pæne resultater, fordi I er dygtige eller progressive?
- Eller
- Pæne resultater pga. elevklientellet og ressourcer i hjemmet?



# HØRSHOLM

---

- Pæne resultater, fordi I er dygtige eller progressive?
- Eller
- **Pæne resultater pga. elevklientellet og ressourcer i hjemmet?**



# DET FUNDAMENTALE PROBLEM

---

- Andelen af svage læsere stiger
- De svage læseres læsekompetence falder
- Andelen af dygtige læsere er stabil i 4. klasse
- Men **også** faldende blandt 15-årige
- Et signifikant fald i elevers læsekompetence

25 %  
FUNKTIONELLE  
ANALFABETER



Antal deltagerlande

**VAR**

—

25

20

15

10

5

0

- Faldet signifikant
- Steget signifikant
- Uændret

**SAMME TENDENS  
I PISA 2022**

2006-2011

2011-2016

2016-2021



DPU - DAN  
AARHUS UNIVE

# FALD I NORDEN – PISA OG PIRLS

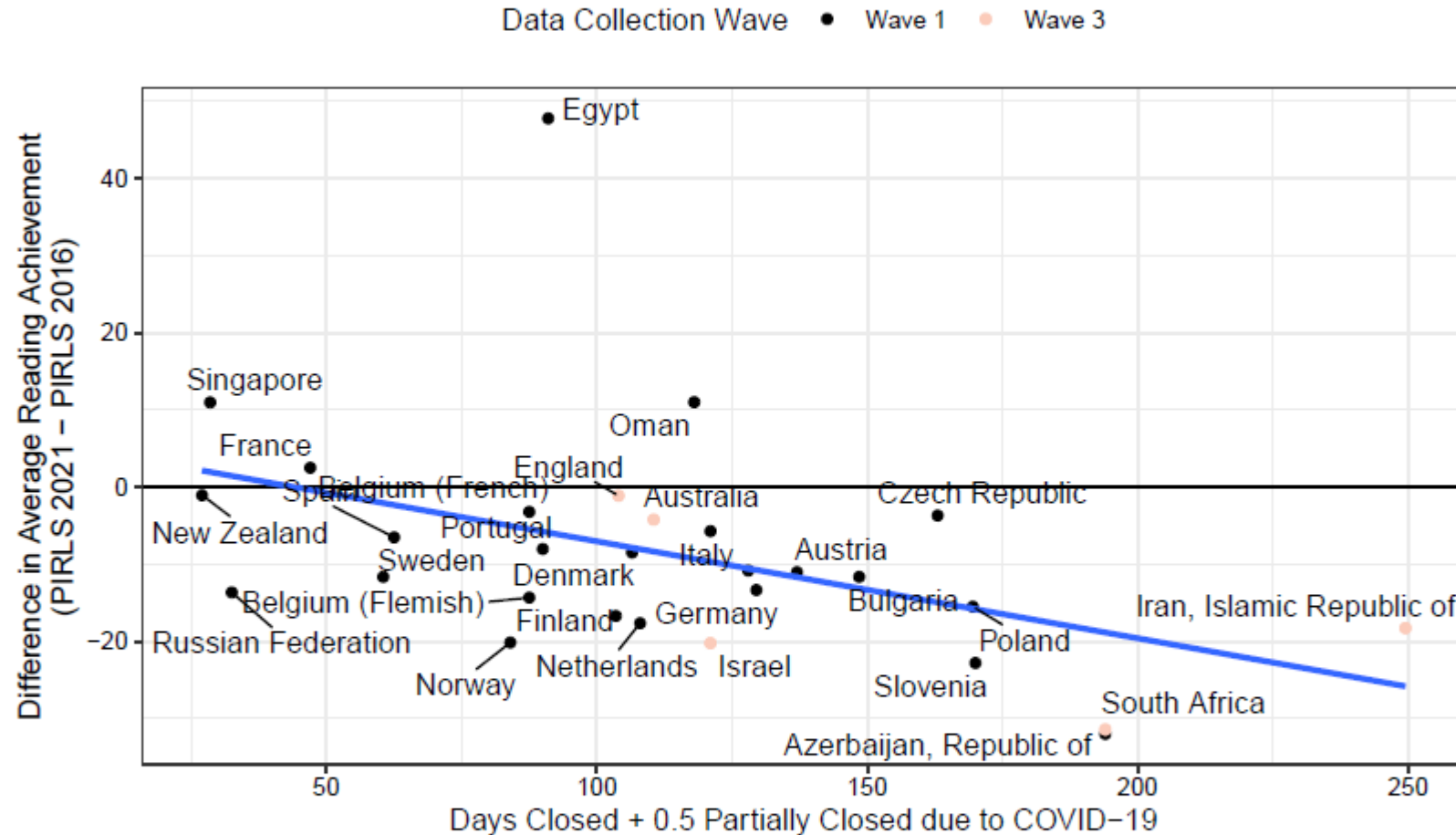
---

	PIRLS 2016-2021	PISA 2018-2022
Danmark	-8	-12
Sverige	-12	-19
Norge	-20	-23
Finland	-17	-30





**Fig. 1** Relationship between School-Closure Duration and Changes in Average Student Reading Achievement between PIRLS 2016 and 2021



Note: The correlation between the two measures is moderate ( $r = -0.44$ ). Egypt stands out as an outlier in the plot as it showed by far the largest positive change in average reading achievement. However, there are some questions about the reliability of the results in Egypt as between 15% and 25% of students had achievement too low for estimation (Mullis, von Davier, Foy, & Fishbein, 2023). Therefore, we urge the reader to interpret the results in Egypt with caution. Removing Egypt from the sample leads to a slightly stronger correlation ( $r = -0.56$ ).

## Policies and Student Reading Evidence Across Countries

Kennedy<sup>1</sup> and Rolf Strietholt<sup>1</sup>

Directorate for the Evaluation of Educational Systems (IEA), Hamburg, Germany.

Contact: [alec.kennedy@iea-hamburg.de](mailto:alec.kennedy@iea-hamburg.de); [strietholt@iea-hamburg.de](mailto:strietholt@iea-hamburg.de)

### Abstract

COVID-19 disrupted education worldwide as educational institutions closed schools to contain the spread of the virus. The duration and use of international variation in school closure effects of school closures on student achievement were examined using representative trend data from more than 40 countries to examine whether the length of school closures was related to changes in student achievement before and after the pandemic.

Student reading

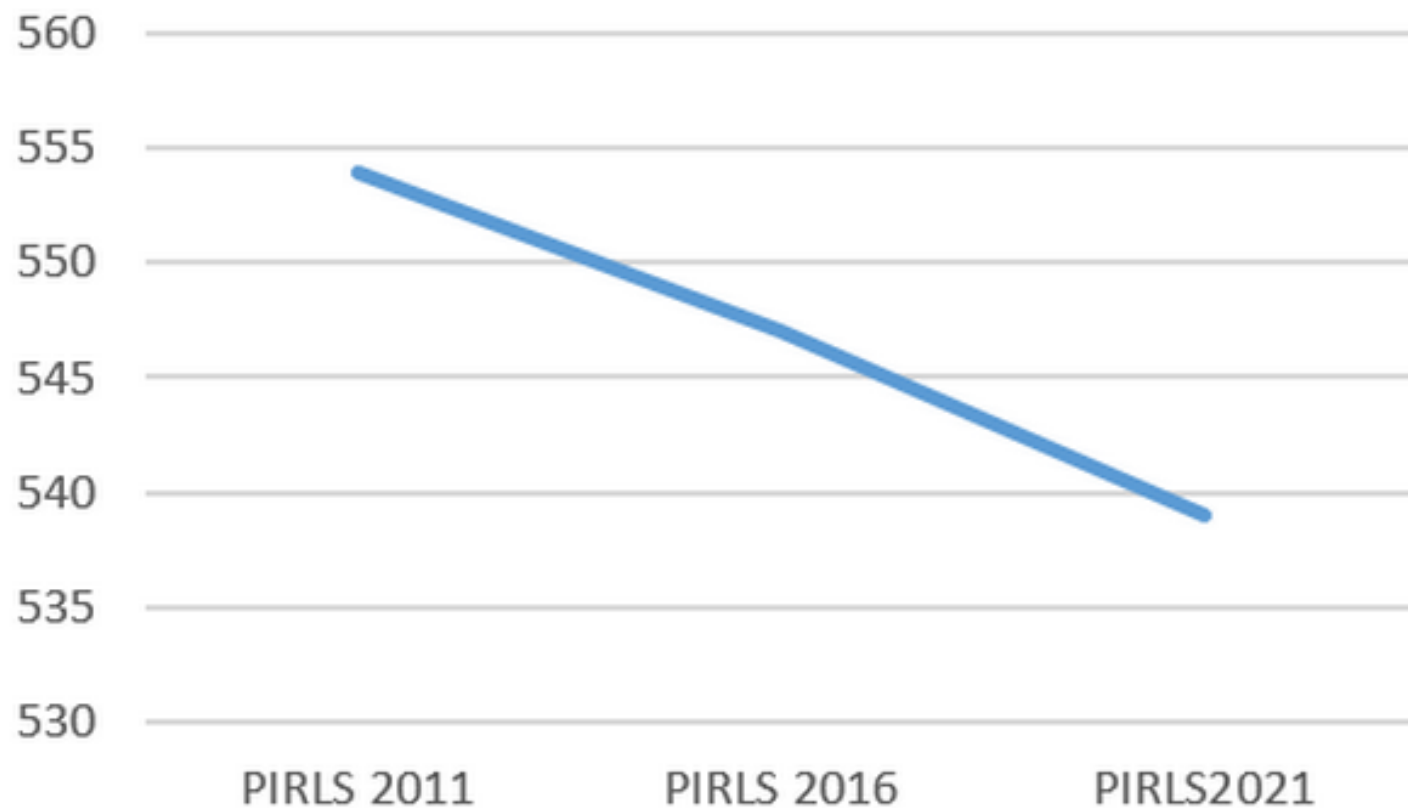
the loss of a little

and those without

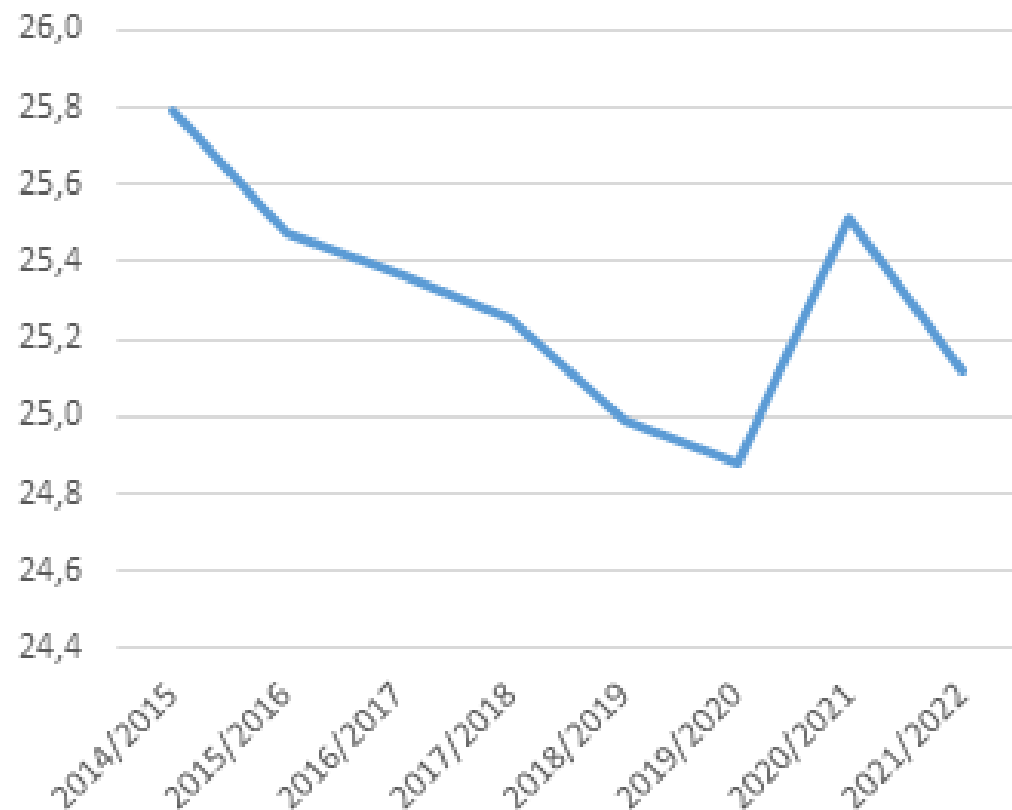


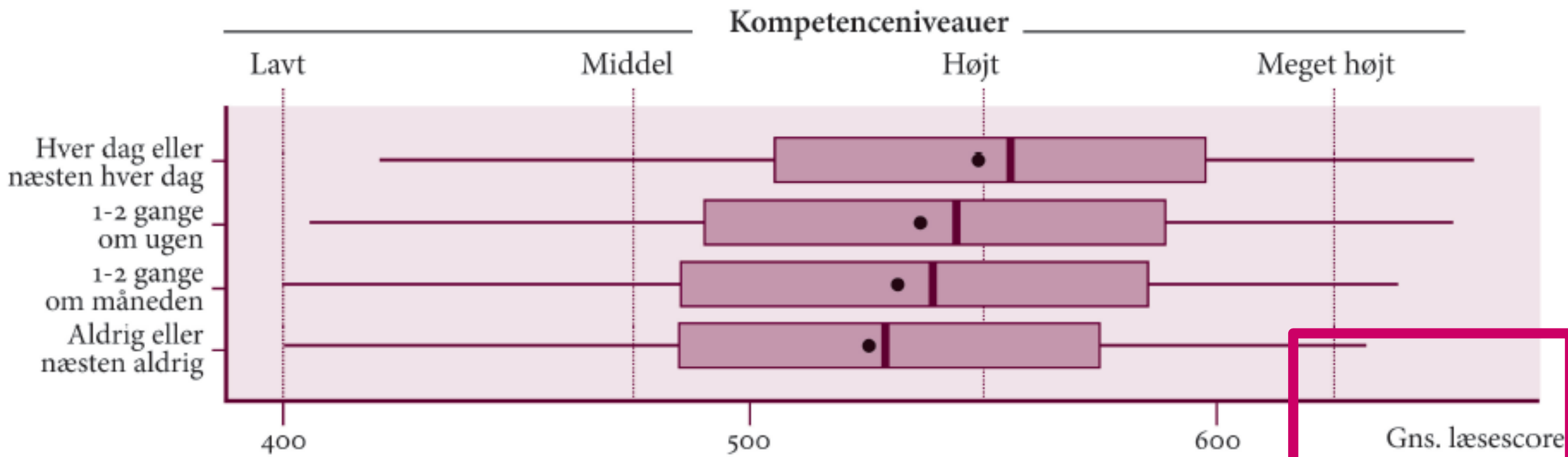
# LÆSNING I 4. KLASSE

## PIRLS 2011-2021



## Gennemsnitligt normbaseret Resultat - Landstal





Gennemsnitlig læsescore er angivet med en prik.                          Medianen er angivet med en lodret streg.

Forældrenes læsning for fornøjelsens skyld. Spørgeskema til hjemmet, 2021, andele og elevscore.

Elevscore                          Hvor ofte gør du disse ting uden for skolen? Jeg læser for sjov. Elevspørgeskema,

Note: Standardfejl an 2011-2021.

2021

524

545

566

Forældrenes læseglæde. Skala baseret på spørgeskema til hjemmet, 2021, andele og elevscore opgjort efter ressourcer i hjemmet.

	Synes godt om	Synes om	Synes ikke om
<b>Alle elever 2021</b>			
Andele	39 (1,0)	42 (0,9)	19 (0,7)
Elevscore	557 (2,6)	539 (2,6)	514 (3,4)
<b>Alle elever 2016</b>			
Andele	44 (1,1)	38 (1,0)	17 (0,7)
Elevscore	564 (2,3)	542 (2,7)	530 (3,6)

Elevernes læseglæde. Skala baseret på elevspørgeskema, 2016-2021.

Hvordan BØR man

# UNDERVISNING I LÆSNING?



DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

HØRSHOLM  
MANDAG D. 22. JANUAR 2024

SIMON SKOV FOUGT  
LEKTOR



Man bør undervise i

# LÆSNING OG SKRIVNING - LITERACY



DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

HØRSHOLM  
MANDAG D. 22. JANUAR 2024

SIMON SKOV FOUGT  
LEKTOR



# HVAD ER LÆSNING?



(Gough & Turner, 1986)

# DEN BALANCEREDE TILGANG TIL LÆSNING

---

1. Eksplicit undervisning i afkodning, herunder fonologisk bevidsthed og det alfabetiske lydprincip.
2. Meget elevlæsning og udvikling af flydende læsning gennem varierede læseaktiviteter.
3. Et rigt tekstunivers til understøttelse af meningsorienterede læseaktiviteter.
4. Eksplicit undervisning i læseforståelse og læseforståelsesstrategier.
5. Meget skrivning som integreret del af læseundervisning, herunder fokus på skrivningens kommunikative funktion.
6. Fagligt varierede og indholdsrige emner.
7. Differentiering, både i balancen mellem afkodnings- og meningsorienterede aktiviteter samt forskellige læringsforudsætninger og -behov (Bremholm, 2017, s. 85-86).





# DEN BALANCEREDE TILGANG TIL LÆSNING

---

1. Eksplicit undervisning i afkodning, herunder fonologisk bevidsthed og det alfabetiske lydprincip.
2. Meget elevlæsning og udvikling af flydende læsning gennem varierede læseaktiviteter.
3. **Et rigt tekstunivers til understøttelse af meningsorienterede læseaktiviteter.**
4. Eksplicit undervisning i læseforståelse og læseforståelsesstrategier.
5. **Meget skrivning som integreret del af læseundervisning, herunder fokus på skrivningens kommunikative funktion.**
6. **Fagligt varierede og indholdsrige emner.**
7. Differentiering, både i balancen mellem afkodnings- og meningsorienterede aktiviteter samt forskellige læringsforudsætninger og -behov. (Bremholm, 2017, s. 85-86).



# LÆREMIDLERNE



DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

HØRSHOLM  
MANDAG D. 22. JANUAR 2024

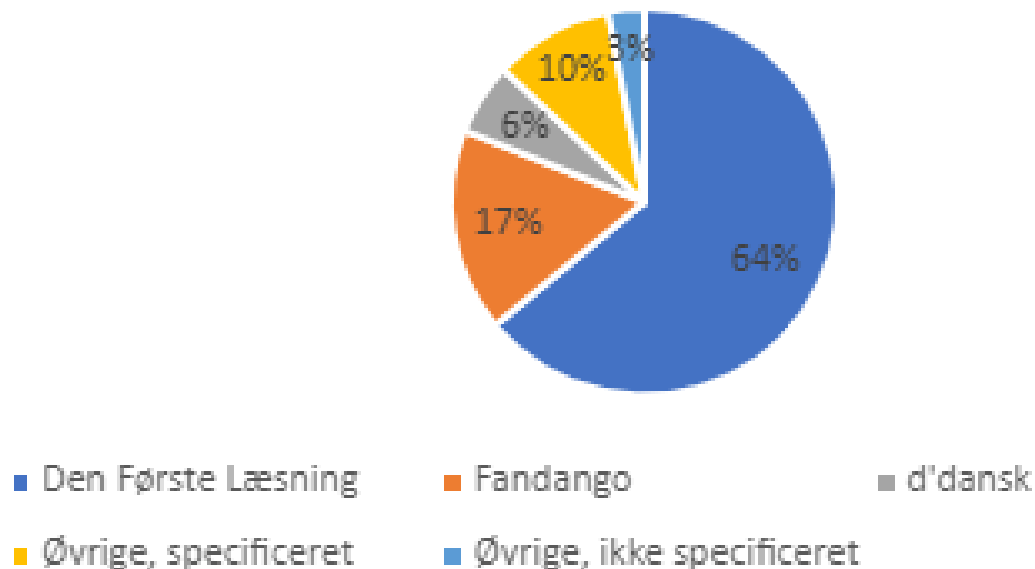
SIMON SKOV FOUGT  
LEKTOR



# DE TRE MEST ANVENDTE LÆREMIDLER

- *Den første læsning*
- *Fandango*
- *d'dansk*

Læremidler anvendt i begynderundervisningen, PIRLS 2021



# DE TRE MEST ANVENDTE LÆREMIDLER

	Den Første Læsning	Fandango	d'dansk
Afkodning	✓✓✓	✓	✓✓
Meget elevlæsning	✓✓✓	✓	✓✓
Et rigt tekstunivers	✓	✓✓	✓✓
Eksplicit undervisning	✓	✓	✓✓
Skrivning	✓	✓	✓✓
Varierede og indholdsrige emner	✓	✓✓	✓✓✓
Differentiering	✓	✓	✓✓

**INGEN AF DEM  
LEVER OP TIL DET**

# DE TRE MEST ANVENDTE LÆREMIDLER

---



- *Den første læsning:* Materialet er velfunderet i læsningens tekniske aspekter, men utilstrækkeligt i forhold til de meningsorienterede aspekter. Meningsfuld skrivning er nærmest fraværende.
- *Fandango:* Materialet tilgodeser på visse punkter i højere grad en balanceret tilgang til begynderundervisning med både tekniske og meningsorienterede aktiviteter, men med fokus rettet mod (oplæst) litteratur og fiktionskompetence.
- *d'dansk:* Materialet harmonerer bedst med principperne for en balanceret tilgang til begynderundervisning i læsning. Materialet er dog stærkt afhængigt af, at lærere kan hjemskaffe den anbefalede litteratur til arbejdet med tekster.



# MULTIMODAL LÆSNING OG SKRIVNING = MULTILITERACIES



DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

HØRSHOLM  
MANDAG D. 22. JANUAR 2024

SIMON SKOV FOUGT  
LEKTOR





# PÅ PAPIR ELLER PÅ SKÆRM?



DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

HØRSHOLM  
MANDAG D. 22. JANUAR 2024

SIMON SKOV FOUGT  
LEKTOR



# LÆSNING PÅ PAPIR VS. SKÆRM

---

- Læseformål
- Teksttype
  
- Mange digitale didaktiske tekster udnytter det digitale
  - Lyd
  - Billeder





# LÆSNING PÅ PAPIR VS. SKÆRM

---

- Læsning kræver undervisning
- Digital læsning kræver undervisning
- Undervisning i at læse digitale tekster



# FAKTA

---

- Balling (2017) peger på, at det handler meget lidt om mediet
- Og meget mere om, hvad eleverne skal læse
- Skønlitteratur i det traditionelle bogmedie
- Faglitteratur på digitale enheder
- Eleverne viser en evne til at vælge deres mediebrug på baggrund af tekstens affordans (Kucirkova, 2014).



FAK



ikke

erm,

at

Størst lighed

Det er ikke det samme



DPU  
AARHUS



# FAKTA

---

- Digitale tekster FINDES
- Det er **altafgørende**, at skolen klæder eleverne på til at forholde sig til deres potentielle manipulation





# OPSAMLING



DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

HØRSHOLM  
MANDAG D. 22. JANUAR 2024

SIMON SKOV FOUGT  
LEKTOR



# OPSAMLING

---

- Et signifikant fald i elevers læsekompetence i 4. klasse og blandt 15-årige
- Andelen af svage læsere stiger
- De svage læsers læsekompetence falder
- Andelen af dygtige læsere er stabil i 4. klasse
- Men **også** faldende blandt 15-årige
- Læremidlerne
- Læsning og skrivning
- Multimodal læsning og skrivning
- Analogt og digitalt

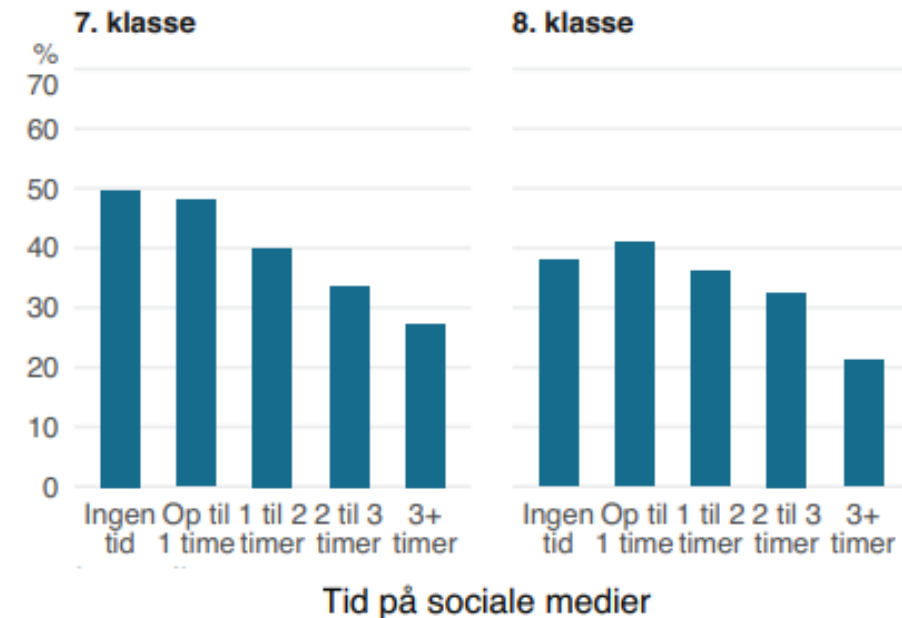
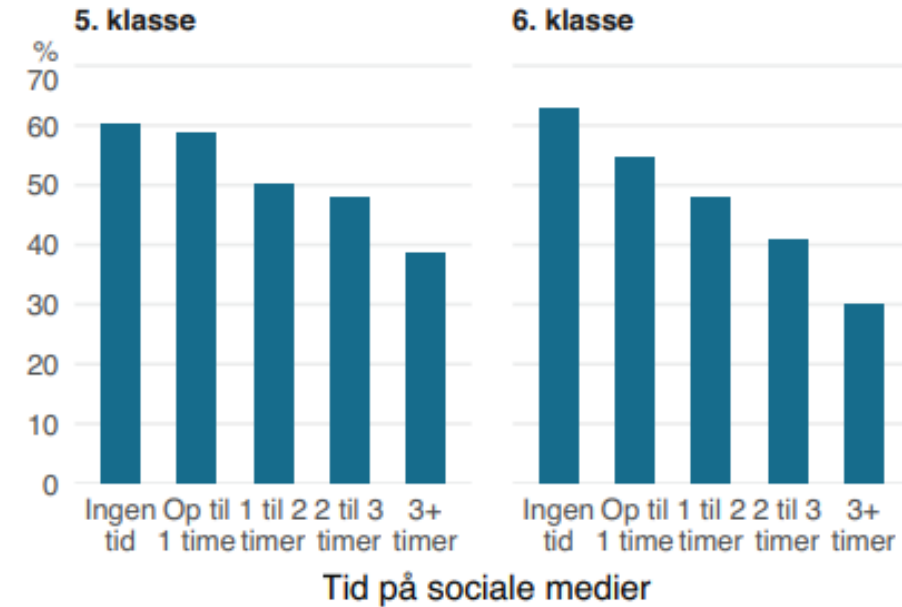


# SOCIALE MEDIER

- *Børn og Unges Læsning 2021:*
- Fritidslæsning og sociale medier



Figur 37. Andelen, der læser bøger mindst flere gange om uge af deres tidsforbrug på sociale medier



# FAKTORER

---

- Corona (0,14 point per nedlukket dag – i gennemsnit)
- Læseglæde og læsehyppighed er faldet signifikant
- Læremidlerne (læringsmålstyreret undervisning)
- Stigende brug af sociale medier
- Læreruddannelsen (70 → 40 erts (2013) → 50 (2023))
- Skolebibliotekerne → PMC
  - Specialister → Generalister
- Skolebibliotekaruddannelsen
- Lærernes arbejdstid







# SPØRGSMÅL?



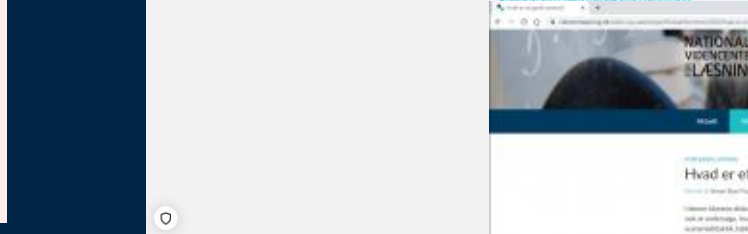
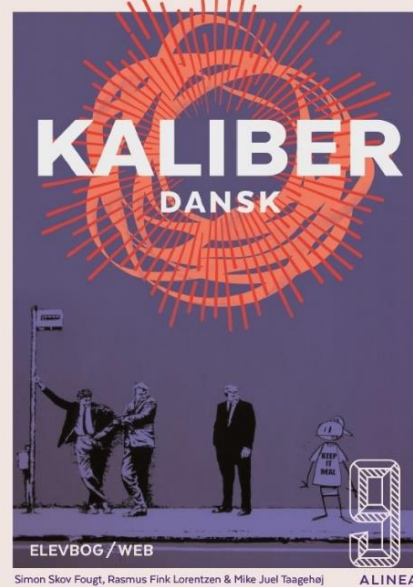
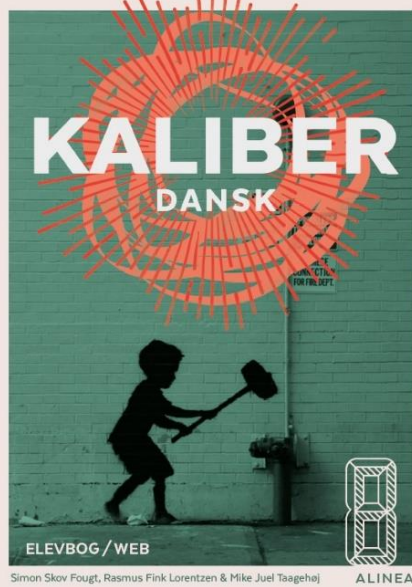
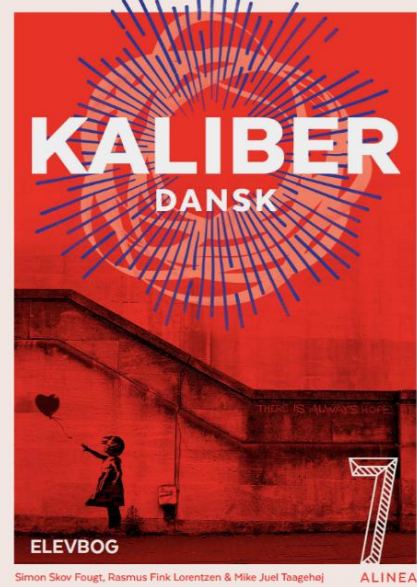
DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

HØRSHOLM  
MANDAG D. 22. JANUAR 2024

SIMON SKOV FOUGT  
LEKTOR





simon-skov-foug.dk

simon@foug.dk



DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

PIRLS 2021 PÆSENTATION 16. MAJ 2023

SIMON SKOV FOUGT LEKTOR